Nr. 39.

Warszawa

$\frac{16}{28}$ września 1867 r.

Wychodzi w każdą sobotę,

Redakcja przy ulicy Nowy Świat Nr. 28.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Dwie okoliczności bardzo różnéj natury niepokoją obecnie umysły na Zachodzie i wpływają przeważnie na giełdy,—mianowicie zawikłania włoskie i upadek Kredytu ruchomego francuskiego. Oba rządy silnie są zaniepokojone i przedsiębiorą środki jakie za stosowne uznają. Ale kto wie, czy nie łatwiéj będzie rządowi włoskiemu z ochotnikami i Garibaldi'm, jak francuskiemu z Kredytem ruchomym i kompanją nieruchomości, która to właśnie unieruchomiła jego 70 miljonów i głównie do katastrofy się przyczyniła. Trudno rządowi wdawać się bezpośrednio w delikatne rzeczy kredytu; a jednak nie obcy jest wpływ jego na zapadłą już decyzję komitetu banku francuskiego przyjścia w pomoc Kredytowi ruchomemu pożyczką 37½ miljonów, na poręczenie członków Rady zarządzającéj. Jestto wprawdzie dopiero połowa żądanéj przez Kompanję sumy (75 m.), gdyż ofiarowana na drugą połowę rękojmja— w depozytach — nie odpowiada warunkom statutu bankowego (tylko na papiery publiczne rządowe i Towarzystw dróg żelaznych wypożyczać dozwalającym). W każdym razie kredyt przez bank udzielony, — a cechujący szlachetne zapomnienie polemiki jaką mu p. Pereire nie mało dokuczał, — dozwoli Kredytowi ruchomemu powstać z letargu (bo kurs obecny jego akcij 190, jest co najmniéj letargiem jeżeli nie śmiercią) i da czas pomyśleć o środkach stanowczego odrodzenia.

Nie saméj Francji na tém zależy, aby uniknąć wstrząśnienia, jakiegoby doznały mniéj lub więcéj wszystkie znaczniejsze targi pieniężne, w razie ostatecznéj ruiny tak wielkiéj i tak przedsiębierczéj instytucji jak Kredyt ruchomy francuski.

Dziwnym zbiegiem rzeczy, właśnie w chwili krytycznéj dla Kredytu ruchomego francuskiego, powstaje Kredyt ruchomy węgierski, i ma wszelkie szanse powodzenia. Czy tylko na długo? Instytucje na spekulacji oparte, z natury swojéj, są efemeryczne, żyją życiem przyśpieszoném; mogą być świetne, ale rękojmji trwałości nie mają.

Finanse austriackie, zahaczone o układ z ministerstwem węgierskiém, regulują się w ten sposób, iż udział Węgier w wydatkach monarchji, ma wynosić 28%. A że według budżetu na r. 1868 wspólne wydatki wynoszą 87½/m guld. (wydział wojny 80/m., spraw zagranicznych 3/m., skarbu 1/m., uposażenia i wsparcia 3½ m.), a po strąceniu 11½/m. nierozdzielnego dochodu z ceł, 76½/m.; wypada zatém z podziału téj kategorji 22/m. na Węgry, a 54½ na resztę państwa. Cały dochód Węgier wykazany z przecięcia 6-u lat ostatnich na 80/m. gul.; z tego oprócz 22/m. rzeczonych, na zarząd wewnętrzny przeznaczono 32/m. (dla reszty państwa 70/m.), pozostaje zatém 26/m. na spłatę długu publicznego, — co zaledwie wynosi 17% całéj opłaty rocznéj 153/m., a że stosunek normalny jest 28%, stąd deficit w budżecie węgierskim.

W stanie targu pieniężnego warszawskiego zanotować możemy tylko spadnięcie listów zastawnych 1-éj serji o 1½%, listów likwidacyjnych o ¾%; a podniesienie się pożyczki premjowéj ruskiéj 1-éj serji o 1% (115¾), drugiéj o 1⅔ (108⅔).

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 20/26 września.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU: Piątek 20 wrześ.	Sobota 21	Poniedz. 23	Wtorek 24	Środa 25	Czwar. 26	Stosunek do równi na 100
			R	u	b	l	e		
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500)	4	100	.	.	.	.	.	.	.
Polskie. Bilety Skarbu Kr. Pol.	4,32	100	.	.	.	.	.	.	.
Polskie. Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	101,50	.	.	.	.	.	$135\frac{1}{2}$
Polskie. Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup	5	45	50,75	.	.	.	.	.	$112\frac{3}{4}$
Polskie. „ „ „ *B* (z. 200)	0	30	27	.	.	.	.	.	90
	5	30	33,67	.	.	.	.	.	$112\frac{1}{5}$
Polskie. Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy)	0	100	*56	.	.	.	.	.	*56
Polskie. Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	57,25	.	56,75	56,83	56,75	56,75	$56\frac{3}{4}$
kupon	.	.	.	.	.	.	.	$1,28\frac{8}{9}$	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	*70	.	.	.	.	.	*70
Ruskie. 6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Ruskie. Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	115	115	115	115	115,50	115,75	$115\frac{3}{4}$
Ruskie. „ „ z 1866 r.	5	.	107,69	107,75	108	108	108,50	108,66	$108\frac{2}{3}$
Ruskie. Metaliki (300) lutowe	4	100	100,25	100,25	100,25	100,25	100,25	100,25	$100\frac{1}{4}$
Ruskie. Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100	100	100	100	100	100	100
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)	5	100	76	.	76	.	76	76	76
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000)	4	100	79,50	79,50	79,50	.	78,75	78,25	$78\frac{1}{4}$
„ „ „ ser. 2	4	100	68,50	.	.	68,33	68,50	69,14	$69\frac{1}{6}$
kupon	.	.	.	.	.	.	.	$1,04\frac{4}{9}$	.
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	68,50	.	.	.	.	.	$114\frac{1}{6}$
„ „ W-B. (100. 150)	4	100	.	.	.	.	54	54,17	$54\frac{1}{6}$
„ „ Teresp. (100)	5	100	81,50	.	.	.	.	.	$81\frac{1}{2}$
„ „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	*107,50	.	.	.	.	.	*86
Rus. Obligacje „ „	$1\frac{1}{2}$	100	83	.	.	.	.	.	83
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	106,50	106,05	106,20	106,20	106,05	106,20	$114\frac{3}{8}$
Gdańsk (100) „	.	92,857	.	.	.	.	.	105,90	114
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	.	.	.	.
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	7,30	$7,28\frac{1}{2}$	7,28	.	.	7,26	$115\frac{1}{6}$
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	.	.	86,70	86,40	.	$114\frac{7}{8}$
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	87,75	87,75	87,90	.	.	.	$94\frac{2}{3}$
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	99,17	99,17	.	99	.	.	99
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	.	.	.	.	5,98	.	$116\frac{1}{8}$
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	5,90	.	118
Dukat holenderski	.	3	.	.	.	.	3,42	.	114
Rubel srebrny	.	1	.	.	.	.	1,15	.	115
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	$1,07\frac{1}{2}$	.	$115\frac{7}{9}$
Gulden austrjacki (papierowy)	.	0,62.906	.	.	.	.	0,59	.	$93\frac{2}{3}$

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Petersburg.	Londyn.	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Amsterd.
bankowa:	6%	$7\frac{1}{2}$ (10)	2	$2\frac{1}{2}$	4	4	$2\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$
giełdowa:	—	$8\frac{1}{2}$ ($9\frac{1}{2}$)	1 ($1\frac{1}{2}$)	$2\frac{1}{4}$	4	$2\frac{3}{4}$	$1\frac{3}{4}$ (2)	$2\frac{1}{2}$

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 17 września	w ciągu tygod. przyb. (+) ub. (—)	w d. 24 września
	r u	b l	i
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Warsz.	2.145.048, 11½	+ 93.355, 16½ — 141.172, 41	2.097.230, 87
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Łodzi. .	189.632, 58	+ 20.099, 12 — 19.823, 25	189.908, 45
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Włocł.	97.390, 65	+ 21.350, . — 14.000, .	104.740, 65
1. Skup: Portfel „ zagranicznych	81.338, 54½	+ 26.987, 45 — 49.086, 56½	59.239, 43
2. **Zaliczenia** na papiery publiczne . . .	1.005.953, 93	+ 22.061, 45 — 19.331, 45	1.008.683, 93
3. „ na zast. towarów *a*) wełny .	484.367, 22	+ 4.770, 42 — 9.300, 42	479.837, 22
3. „ na zast. towarów *b*) in. tow.	242.207, 24½	+ 482, 75 — 4.832, 75	237.857, 24½
Łącznie (3)	726.574, 46½	— 8.880, .	717.694, 46½
4. „ „ kosztowności	662.954, 48	+ 8.288, 77 — 5.337, 67	665.905, 58
5. **Otwarte kredyta**	5.497.506, 29	+ 557.646, 14 — 393.712, 82	5.661.439, 61
6. **Kasa:** Monety srebrne	2.678.548, 55½	— 1.141, 16½	2.677.407, 39
6. **Kasa:** „ złote	20.002, 10	.	20.002, 10
6. **Kasa:** Bilety Banku Polskiego	574.103, .	— 15.720, .	558.383, .
6. **Kasa:** „ Kred. Cesarstwa	343.068, .	+ 78.526, .	421.594, .
Łącznie (6)	3.615.721, 65½	+ 61.664, 83½	3.677.386, 49

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 12/13 września 1867 r.

STAN CZYNNY

	B. francuski.	B. angielski
	franków	
Fundusz metaliczny	970.246160	608.713300
Portfel	434.820177	433.998575 (Portfel i Zaliczenia)
Zaliczenia na złoto i rozm.	87.085013	
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in.	84.978000	321.131800
Dług skarbu i inne wart. .	157.350228	375.000000
	1.734.479578	1.738.843675

STAN BIERNY

	B. francuski.	B. angielski.
	franków	
Bilety w obiegu	1.107.541275	593.007375
Przekazy z term. kilkod.	31.377827	13.010500
Rachunki bieżące prywatne	332.954293	478.869450
Rachunki bieżące skarbowe	34 203229	198.613050
Kapitał zakładowy	182.500000	363.825000 (Kapitał i Zysk)
Zysk do kapit. doliczony	7.044776	
Inne bierniki	38.858178	91.518300
	1.734.479578	1.738.843675

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **Fundusz międzynarodowy na zastąpienie przywileju patentów wynalazkowych,**— *myśl rzucona przez* Dra Böhmer, *profesora ekonomiki i statystyki w Zurich,*—**i statut stowarzyszenia funduszu narodowego szwajcarskiego.**

Przywileje na wynalazki są anachronizmem w obecnym stanie przemysłu. Zewsząd powstają powątpiewania o ich użyteczności, a nawet o możności ich utrzymania. W Anglji i Francji prawodawstwo w tym przedmiocie potępiane jest przez ludzi kompetentnych i przewidziane bliskie zniesienie patentów wynalazkowych. Przekonano się, że co rok wydawana niezmierna liczba patentów dotyczy albo pomysłów nie nowych, albo rzeczy mniéj użytecznych niż dawniéj znane.

Zalecanie pewnych wytworów przemysłu za pomocą patentu, polega na iluzji ze strony nabywcy, a z drugiéj strony wyradza szarlatanizm. W razie nawet niezaprzeczonéj wyższości przedmiotów patentowanych, ceny ich zbytecznie się podnoszą, i ścieśnia się użycie i rospowszechnienie. Cierpią na tém pewne gałęzie przemysłu, często nawet w takich rozmiarach, że utrudniony jest spółzawód (konkurencja) z krajami obcemi. Zdarza się, że ulepszenia przez wielu jednocześnie pomyślane i stosowane, przez nadanie przywileju,

obracają się na korzyść jednego z pokrzywdzeniem innych i widoczną szkodą dla samego przemysłu; koniecznem bowiem następstwem jest zniechęcenie innych, a często odjęcie im możności dalszego postępu.

Do uciążliwości z systemem patentów połączonych, jak kontrola i przestrzeganie prawa wyłączności, procesa, konfiskaty i t. p., dodać należy i to, że zwykle nie sam wynalazca korzysta z patentu, ale kapitalista-przemysłowiec co go praktycznie wyzyskuje.

Rząd pruski wezwał w r. 1864 swoje Izby handlowe o wynurzenie zdania: czyli w obecnym stanie przemysłu duch wynalazków potrzebuje jeszcze zachęty w patentach? Powołał się przy tem na przykład Szwajcarji, gdzie nieistnienie podobnych przywilejów nie zdaje się wpływać niekorzystnie na rozwój przemysłu. W odpowiedzi na to wezwanie, 31 Izb handlowych oświadczyły się za zniesieniem patentów, a tylko 16 za utrzymaniem. Już poprzednio, w r. 1863, kongres ekonomistów niemieckich zebrany w Dreznie, po dojrzałéj naradzie, głosował za zniesieniem systemu patentów wynalazkowych.

Widzimy więc, że system patentów nie ma trwałéj podstawy. Ale przypuszczając nawet, że mógłby odpowiadać celowi, podniecając ducha wynalazków, — to i wtedy nie utrzymałby się inaczéj jak za pomocą prawodawstwa międzynarodowego, przez wszystkie kraje przemysłowe przyjętego i jednakowo wykonywanego. A taka zgoda w przedmiocie więcéj niż wątpliwéj użyteczności niemożliwa.

Tak więc na innéj drodze zmierzać powinniśmy do wskazanego celu — podniecania ducha wynalazków. Otóż, mówi Dr. Böhmer, najskuteczniejszym ku temu środkiem byłoby:

utworzenie funduszu międzynarodowego na zastąpienie monopolu patentów wynalazkowych.

Taki fundusz byłby przeznaczony na wynagrodzenie kosztem ogółu wynalazcy, za pomysł i prace na korzyść ogółu podjęte, oraz na zachęty do poszukiwań w widokach ważnych odkryć.

Ustanowienie takiego funduszu nie wyłącza istnienia podobnych instytucij miejscowych, czyli *funduszów narodowych* w pojedyńczych krajach. Owszem, obie te instytucje wzajemnieby na siebie wpływały i działały solidarnie. W krajach pojedyńczych istniałyby delegacje przysięgłych (jury), władne bądź przyznawać nagrody narodowe, bądź czynić wnioski do komisji międzynarodowéj (jury international). Komisja międzynarodowa byłaby środkowém ogniskiem, łączącém wszystkie narody, czyniącém wszelkie ważniejsze pomysły i odkrycia dobrém ogólném ludzkości, podającém imiona i prace wynalazców do wiadomości powszechnéj.

Projektowana instytucja może powstać bez udziału rządów, z samego początkowania prywatnego, ze stowarzyszenia wszystkich przeciwników przywileju. Za jéj sprawą twórczość utraci wyłączną egoistyczną cechę sposobu zarobkowania, a stanie się przedewszystkiém dźwignią dobrobytu powszechnego. Interesem wynalazcy nie będzie wcale utrzymywanie pomysłu w tajemnicy, ale owszem jak najszybsze i największe jego rospowszechnienie, jak najrychlejsze uznanie. Duch wynalazków, niczém nie krępowany, zejdzie do najniższych warstw pracowników; kapitalista i przedsiębierca będą mogli oceniać stopień pomysłowości robotników i zapewniać im odpowiednie stanowisko.

Ze zniknięciem systemu patentów, znajdą się zapewne i inne specjalne środki wynagrodzenia wynalazców, jak tego dały przykład niemieckie kompanje dróg żelaznych, utworzywszy fundusz na wynagrodzenie użytecznych w ich zakresie pomysłów.

Wolna od uprzedzeń i tradycji przywileju ekonomicznego Szwajcarja jest właściwym krajem dla początkowania instytucij międzynarodowych tego rodzaju,— gdzie idzie o zastąpienie monopolu prawnego przez dobrowolne składki i stowarzyszenie.

Mając nadzieję że myśl obecnego projektu wejdzie z czasem w życie, jak weszła również przez Szwajcarję (z Genewy) podana myśl opieki międzynarodowéj dla ranionych na polu bitwy,—Dr. Böhmer oznajmia o formowaniu się stowarzyszenia mającego na celu urzeczywistnienie jego projektu, i oświadcza gotowość przyjmowania wszelkich w tym przedmiocie komunikacij i składek,—o czém wszystkiém w czasie właściwym zdać sprawę nieomieszka.

W d. 28 czerwca r. b. zebrani w Zurich'u znakomitsi przemysłowcy szwajcarscy zastanawiali się nad powyższym projektem. Mając na względzie trudności, na jakieby ustanowienie funduszu międzynarodowego niewątpliwie natrafiło, zgromadzenie ograniczyło się tymczasem na planie utworzenia instytucji miejscowéj, i zaprojektowało

Statut stowarzyszenia funduszu narodowego na wynagrodzenie wynalazców.

Główne postanowienia statutu są następujące:

1. Stowarzyszenie stojąc na gruncie narodowym, ma na celu wynagrodzenie wynalazków korzyść praktyczną Szwajcarji przynoszących, chociażby te z obcych pochodziły krajów. Zachowuje sobie możność wchodzenia w stosunki z podobnemi stowarzyszeniami za granicą, w miarę ich powstawania.

2. Fundusze tworzą się: a) ze stałych składek członków (po 4 fr. rocznie), b) z ofiar dobrowolnych, c) zasiłków od rządu, władz, gmin i korporacij.

Z oszczędności rocznych, oraz legatów, formuje się fundusz stały, od którego procenta do etatu wpływają.

3. Organami stowarzyszenia będą miejscowe stowarzyszenia w kantonach, albo prywatne osoby.

4. Komisja złożona z członków w kantonach na 3 lata obranych, decyduje o udzielaniu nagród: zebrania kantonalne czynią wnioski każde w swoim zakresie.

Z 200 członków stowarzyszenia obiera się jeden członek komisji; wszakże 50 członków w kantonie daje już prawo do udziału w komisji.

5. Komisja wybiera ze swego łona 5 członków składających komitet centralny—jako organ wykonawczy.

Komitet prowadzi interesa stowarzyszenia, zwołuje komisję, składa jéj roczne sprawozdania i t. p.

6. Sekretarz jeneralny jest głównym wykonawcą i referentem, i ma w komisji i w komitecie głos doradczy.

7. W razie rozwiązania stowarzyszenia, pozostałe fundusze mają być użyte na cele przemysłowego wykształcenia robotników.

W drukarni Gazety Polskiéj. Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.